

פרוטוקול מס' 167

בישיבה ה-151 - תאריך: 15.11.1972 שעה: 08.45
ביום ד', ט' בכסלו תשל"ג - 15.11.1972 שעה: 08.45

נ כ ח ר :

- א. רימלט - יו"ר
- ח. גרוסמן
- ז. הרמן
- א. כץ
- ש. לוי
- צ. מ. נריה
- ע. סרני
- א. רזיאל-נאור
- ב. שחר

חברי הוועדה:

- מד ברנטון - משרד החינוך והתקבות
- ב. נסי
 - א. כהן (משלחת)
 - ח. לוי (הסתדרות)
 - ש. קיסר (המורים)

מוזמנים:

ד. פלר

מוזכרה הוועדה:

א. אולר

ר ש ה :

עתידי של ביה"ס כ"ח בירושלים
(המשד).

סדר-היום:

הינ'ר א. רימלט:

אני פותח את הישיבה.

הזמנו היום את נציגי סניף הסדרות המורים בירושלים. בשעתו החלטנו להמליץ לפני משרד החינוך והתרבות להקים ועדת בדיקה של מצב ביה"ס כי"ח. שמענו כאן משלח, וסיכמנו שאיננו נכנסים לבעיות הספציפיות של הרשות וכו', אבל שוכנענו שביה"ס הוא בעייתו ופנינו למנהל המחוז בכתב הבא: "ועדת החינוך והתרבות של הכנסת קיבלה אתמול החלטה בענין תלונות בביה"ס כי"ח, וזה לשון ההחלטה: ועדת החינוך של הכנסת ממליצה בפני משרד החינוך והתרבות כי יקים ועדה מקצועית לשם בדיקת הדרכים להטבת מצבו של ביה"ס ושיפור רמת הלימודים בו. בוועדה ישבו נציגי משרד החינוך, עיריית ירושלים, הסדרות המורים, ועובד קהילתי. הוועדה מבקשת לדווח על מסקנותיה תוך חודש ימים מהיום".

כשהתקרב מועד הדיווח, קיבלנו מידע לפיו הוועדה לא הוקמה, מפני ששני הסדרות המורים איננו מוכן להשתתף בה. הזמנו אפוא את החברים היושבים כאן היום לשיחה, בה קראתי לפניכם מתוך הפרוטוקול כי ועדת החינוך והתרבות לא קבעה עמדה ביחס למנהל ולמורים אלא יצאנו מתוך הנחה אחת בלבד: שיש בביה"ס בעיות, ביניהן כאלו של הוצאת ילדים, הרכב התלמידים שנשארו וכו', וייתכן גם מרכיב נוסף: המנהל והמורים - מבלי שקבענו עמדה, כאמור. לכן אי-אפשר להאשים אותנו בצעד פוזיז. לא שוכנענו שהבעיה תלויה במנהל ובחבר המורים, וגם לא שוכנענו ששום דבר לא תלוי במורים. אלא ביקשנו מן הוועדה שתתחיל לדון.

הזמנתי את נציגי הסדרות המורים גם לישיבת היום, משום שאנו מעוניינים להפעיל את הוועדה המקצועית. החברים שדיברתי אתם באותה שיחה אמרו שמכתבנו שלנו אל מנהל המחוז הוא בסדר, אבל מתוך מכתבו של מנהל המחוז אליהם מתקבל רושם כאילו הוועדה כבר קבעה עמדה על תלונות לגבי המנהל והמורים. מה שכתב מנהל המחוז אל סניף הסדרות המורים איננו מחייב אותנו; אותנו מחייב תוכן המכתב שלנו אל מנהל המחוז.

היה לי רושם שלאחר אותה פגישה אין עוד למורים הסתייגות לגבי עצם ההחלטה להקים ועדת בדיקה, אבל סניף הסדרות המורים התנגד להשתתפותו של עובד קהילתי באותה ועדה.

א. כהן:

אין לנו ספק שאילו ישבו נציגי ועד הסניף בפגישה הקודמת של ועדת החינוך, ההחלטה שנתקבלה הייתה שונה, כי ייתכן שהיינו מצליחים להסביר את עמדתנו אז.

אין עוררים על כך שבביה"ס יש בעיה. אבל לאותה ישיבה הזמנו נציגי עיריית ירושלים, ועד המורים המרכזי, שני ועדי המורים של ביה"ס, ונציגי השכונות, וצריך היה לשמוע גם מה אומרת הסדרות המורים בנדון. לכן אני מודה על ההזדמנות שניתנה לנו להופיע היום.

המורים הם הגוף המבוקר ביותר במדינה: השכלה, שנתיים-שלוש סמינר, ולאחר כל הבחינות יש עוד אפשרות למשוך את תקופת הנסיון שלוש שנים נוספות שבסיומן ניתן לקבוע אם המורה מתאים להיות מורה או לא, דבר שלא קיים לגבי סוגי עובדים אחרים. גם מורה קבוע ניתן לפטר ע"י פיקוח משני או ועדות פריטטיות. והנה, באגף ציבורי ומשפטי אותנו בצורה חריפה ביותר. איננו יודעים איך יכולים מורים להמשיך וללמד באותו ביה"ס כשהמורים משפיעים אותם וטוענים כלפי המורים שהם אינטרפונטיים ומונעים ע"י אינצדטים אישיים בלבד. על הדברים הללו איננו יכולים לעבור בשתיקה.

הסדרות המורים ערה לבעיית ביה"ס הנמצא במצב לא טוב. עוד בפברואר הגשנו הצעות לעירייה. גם מנהל המחוז שיתף אתנו פעולה במידה רבה והסכים לנו בדברים שונים. הצענו הצעות ברורות כיצד לשפר את המצב בביה"ס, כולל הזרמת כספים מרובים, כוחות עזר כמו מורים לאומנויות שונות, מדריכים חברתיים שיטפלו בילדים החריגים, אבחון חריגים של ילדים שמבחינה תרבותית וכו' אינם מתאימים לביה"ס, כולל הרחקת מפריעים הגורמים לכך שהחיים בביה"ס הם בלתי נסבלים.

הינ'ר א. רימלט:

מה זה "מפריעים"?

א. כהן:

בביה"ס רמז למשל היה בשעתו תלמיד
בשם מרזיאנו שהיה בעל מנת-סישכל
גבוהה למדי, אבל היה מרביץ לפורעים (הוא היה אז בכיתה ו' - ז'). או,
למשל, ילדים שמטפסים על הצינור ע לקומה השניה ונכנסים לכיתה בעד
החלון, והמורה עומדת חסרת אונים, משום שאם הילד יפול - היא תואשם.
לאלה הכוונה.

אם אנו רוצים להפוך את ביה"ס למקום
שבו לומדים ולא רק מחזיקים בילדים - צריך לעשות בו פעולות שונות,
כולל שליחת סמינרסטים, שהספינו יאמץ את ביה"ס ויהפוך אותו לבי"ס
לאימונים, דבר שהיה פעלה את קרנו. ביקשנו אימוץ ביה"ס ע"י טורים
אחרים המלמדים בבתי-ספר אחרים, במביבה טובה. שום דבר לא יצא מכל זה.

הי"ר א. רימלט:

מה פירוש טורים שיאמנו טורים או
ילדים אחרים?

א. כהן:

בביה"ס יפה-נוף למשל יש טורים
המלמדים בכיתות רגילות ומגיעים
להישגים טובים. אפשר לבקש מהם שיבואו אחת לשבוע לביה"ס הבעייתי וינסו
להדריך את המורה שם בפעולות שלועתה כדאי לעשות.

הי"ר א. רימלט:

מנין הבטחון שהמורה ייפה-נוף יוכל
לפתור את הבעיות שהמורה המאומץ
לא יכול להתגבר עליהן, אם הוא עצמו איננו נתקל בבעיות מסוג זה ביפה-נוף?

א. כהן:

זה בבחינת "לכו והתפרנסו זה מזה".
אין זו הצעה לפתרון קבע, אלא בבחינת
נסיון לשפר את המצב ולהעביר אינפורמציה וחידושים מסקום למקום. מכל
מקום, זוהי רק אחת ההמלצות שלנו.

העירייה לא אשתה דבר. נכון שהזרימו
כספים רבים כדי לזכר את הבניין. אבל אנחנו אמרנו: אם כל האמצעים הללו
לא יועילו - צריך לפזר את ביה"ס. כי הגענו להכרה שביה"ס כמות שהוא
איננו טוב, ואם אין כל אפשרות אחרת - צריך לפזר את הילדים בין כל
בתי-הספר בעיר. כיוון, אין זה נכון מה שטוענים המורים שהסתדרות המורים
ראתה בביה"ס בי"ס טוב. הצעותינו כולן היו הצעות קונקרטיים, בניגוד
להצעות של אחרים ורצו רק למצוא קרבן, ולכן הסילו את האשמה במורים.

העירייה הציעה להעביר את שתי הכיתות
העליונות של ביה"ס לביה"ס החקלאי בעין-כרם. אנחנו מצדנו לא ראינו
כיצד יפתור הדבר וזה את הבעיה. התלמידים הגדולים יותר אמנם יורחקו
מביה"ס, אבל גם תלמידי כיתה ו' הם בעייתיים.

הצעה אחרת היתה ליצור איזור רישום
משותף לביה"ס כי"ו עם בתי-ספר אחרים הנחשבים טובים יותר. הצעה זו
בוצעה ע"י העירייה. מה היתה התוצאה? אותם הורים שהדאגה לחינוך ילדיהם
היא אמיתית אצלם - היו עושים כל מאמץ כדי להוציא את ילדיהם ולהעבירם
לבי"ס אחר, והיו משארים רק הילדים שלהוריהם לא אכפת ענין חינוך ילדיהם.
פירוש הדבר שהצעד הזה היה גורם לכך שאוכלוסיות ביה"ס היתה נעשית קשה
עוד יותר, ולכן התנגדנו.

הי"ר א. רימלט:

הוועדה שדנה לפני שנה בנושא הציעה
איזור רישום משותף לא ע"כ שהורים
יחלקו את התלמידים לבתי-הספר השונים לפי רצונם, אלא שיהיו שני בתי-
ספר באיזור. ההורים רוצים לאיזור; החלוקה נעשית ע"י העירייה.

ש. סיסר:

עיריית ירושלים לא עמדה בכך. כי
במורים של האיזוריים "הטובים" באיזור
המשותף סירבו להעביר את ילדיהם. הנטייה להעביר הורים מאיזור מקור-
ברוך לאליאנט לא הצליח. העירייה עשתה אפוא דבר אחר: רישום משותף לאיזור,
אבל תנועה בפניון חד-סטרי בלבד: מכי"ח לתחכמונים. ולכן התנגדה הסתדרות
המורים.

א. כהן:
כשתלמיד גר באיזור מסויים והוא יכול להירשם או בבית-ספר זה או בבית-ספר אחר - הרישום נעשה בבית-ספר ולא בעירייה.

הינ'ר א. רימלס:
במקומות בהם היה רישום משותף - הוא נעשה לא בבית-ספר אלא במקום ניטרלי. אבל זה ענין של ביצוע.

א. כהן:
ההורים (אם כי כמובן לא כולם) הסיחו הסתה פרועה נגד הפנהלה והמורים, והכניסו לענין את ועד ההורים המרכזי. וכששאלנו אותם "למה" - התברר שדימו אולם. סיפרו לוועד ההורים המרכזי שהסדרות המורים לא הסכימו להצעות הפתרון. ישבתי עם מר ורטהיים, עם פרופ' פרנקל ועם מר יהודה דוד, ויש לנו סכתב על כך.
ישבנו גם בוועדה לשיפור החינוך היסודי בירושלים, שנוהלה ע"י מר יפה, ושם הצענו הצעות כלליות לשיפור המצב בבתי-הספר הקשיים, ושם (ע' 19) הצענו: כדי לפתור את הבעיות של בתי-הספר הפרובלמטיים הללו, אנו מציעים - א) אי-אפשר לצמצם איזור רישום אלא חייבים לעשות רביזיה באיזורי הרישום, כך שכל ביה"ס יקבל הרוב אוכלוסייה גם טובה וגם אחרת, כדי להביא לאינטגרציה. אני מכיר שני בתי-ספר בהם יש אינטגרציה: ביה"ס יהודה-הלוי בקטמון הפנתלה למופת, וביה"ס לדוגמה שאיחד ב-1955/56 את ת"ת-מזרחי עם ביה"ס לדוגמה שהיה עד אז אכסלוסיבי, והתלמידים מוזגו בצורה ברורה;

ב) הצענו אבחון החריגים עוד לפני כניסתם לביה"ס, כדי שאותם תלמידים שמועדיהם לטרד את חיי המורים לא ייכנסו מראש לביה"ס. כן הצענו בניית חורי ספח, מעבדה, חדר מלאכה, ספרייה וכו', סיוע בלימודים אחר-הצהרים ע"י מורים ולא מורים-כית. כן ביקשנו השחלפות ע"י שליחת סגני-נריסטים, והצעה נוספת שלא בתקבלה: הקמת פרסדות בהם יקובצו ילדים מכל האיזוריים ויקבלו חינוך יסודי מהתחלה ועד הסוף, הרחק מהשפעות העיר, כמו שעשו בשעתו בעליית-הנוער; להעמיד פנימיה לאותם ילדים מחוץ לאיזורי צגוריהם.

תוצאות מעשיות מכל הצעותינו לא ראיינו. אנחנו פתוחים להצעות לשיפור המצב, ואם ההצעה היא להקים ועדה שתבדוק את ביה"ס - איננו מתנגדים לה, אבל אם הפטרה היא לפיקוח נוסף על המורים - לא ניתן לשנות את תנאי העבודה של המורים שבעמל כה רב השגנו אותם. יש תנאי עבודה והסכמים; מורה מפקח ע"י המפקח הישיר, ע"י הפיקוח המשנה וע"י המפקח המחוזי. יש לוועדה אפשרות לקבל אינפורמציה על המורים. אבל ליצור פיקוח נוסף, כפי שמשתמע מתוך ההחלטה שנתקבלה - לזה איננו מסכימים.

מר ברגסון:
ההשוואה של ביה"ס כ"ח עם ביה"ס רמז איננה רלבנטית. כל האנשים הסועעים לגבי ביה"ס רמז אומרים: ברמז הוטב המצב משום שהחלפתם את המנהל.

א. כהן:
אני טוען שזה לא נכון.

מר ברגסון:
אינני אומר שזה נכון. אני רק קובע עובדה: ברמז היה המצב גרוע מאד, וחל שינוי. השינוי הרדיקלי היה החלפת המנהל, באמצע שנת הלימודים. יחד עם זה, אני חושב שהדבר ביה"ס והאוכלוסייה, ואולי גם המורים שונים בתכלית בשני בתי הספר הללו, ואין כל בטחון שמה שהצליח בב"ס אחד - אמנם יצליח גם בשני.

אני מצטרף לדעה המשתמעת מדברי הינ'ר בדבר המורים המאמצים. מורים המלמדים ביה"ס-גוף ושאינם נכנסים לכל בעיות הטיפוח - אינן על ידן לא יועיל ציבורית בב"ס טעון טיפוח, המקבילים בכל זאת הכשרה בכירון זה.
אפשר להביא רשימה גדולה של הצעות, כפי שעשתה הסתדרות המורים. השינויים שנעשו ע"י העירייה ביחס

פר. ברגסון:

לרישום לא היו חד-סטריים. העירייה שינתה את איזור הרישום של כיתות א' ואנשי העירייה טוענים שאותם תושבים שהותר להם לרשום את ילדיהם לא בכיתה אלא בבתי-ספר אחרים היו דווקא בין הנחשלים יותר.

א. כהן:

את הטענה הזאת הפרפצור באותה ישיבה, והוכחנו שאיננה נכונה.

פר. ברגסון:

עובדה שההורים באיזור לא רשמו את ילדיהם לבית ספר תחכמוני אלא לכיתה.

מה שנוגע לאבחון הרישום לפני כניסתם לביתה"ס: אנחנו מקיימים כיתת-מכינה לתלמידים כאלה. יש בביתה"ס הזה כיתות חורגות, של ילדים שאנחנו נמצא שאינם צריכים ללמוד, לפחות בשלב זה, בכיתות הרגילות, ויש עבורם טיפול אחר.

סיוע ללימודים אחה"כ; ודווקא ע"פ פורים, לא מדריכים: בביתה"ס הזה שייך לאותם 20% של בתי-ספר במדינה המקבילים יום לימודים ארוך. התפישה של יום לימודים ארוך היא תפישה של שלמות אחת, ע"פ המודלים בהיעזרות של מדריכים מקצועיים. איננו מבינים מה עוד אפשר לתת. אמרתי בישיבה הקודמת: נדמה לי שביתה"ס כי"ח הוא מהפוסדות הבודדים בארץ שיש להם תקן שהוא כפולה של 2,5 מעל לתקן הרגיל של בית"ס. מה עוד אפשר לתת?

עקרונית אני רוצה לומר: אין פתרון בתוספת שעות. זוהי אשליה. מחקרים שנערכו גם אצלנו וגם בעולם מוכיחים באופן חד משמעי שבזו שאתה מוסיף לילד עוד חמש או עשר שעות בשבוע - עדיין אינך מעלה את הישגיו ואת רמת לימודיו. אבל כאן עשינו גם את זה, לא קיפצנו במספר השעות.

מה שנוגע לפתרון ע"פ פנימיה - הדבר עדיין שנוי במחלוקת. גם אילו החלטנו פתח להוציא את 500 ילדי כי"ח מבתיהם ולהעבירם לפנימיות, וגם אילו נמצאו לנו הפנימיות והנסף לכך - עדיין אין בזה פתרון לבעיות היסודיות, שאף יוחסרו.

בסיכום: גם עלינו מקובל שביתה"ס הוא בעייתית, ובעייתית מפאת הרכב האוכלוסייה. איננו בדעה שאין תרופה סגולית של מנהל בית"ס למצב הזה בו נמצא בית"ס כיום.

ע. לוי:

אני רוצה לציין לחינוך את העמדה האחראית והמאוזנת של ועד הסניף, ולדעתי אין טעם שהוועדה תיכנס עכשיו לפרטים. יש להקים את הוועדה המקצועית, ברוח כתג-הסמכות של היו"ר. ברור שאין זו ועדה שצריכה לעסוק בהערכת מורים, אלא להציע אמצעים לשיפור המצב הלימודי והחינוכי בביתה"ס. הוועדה תתחיל אפוא לפעול. חזקה על ציבור המורים והסתדרות המורים שיוסיפו לגלות עמדה אחראית וישתפו פעולה בכל הנוגע לתיקון המצב בביתה"ס. כמובן שלא צריך לקבוע לוועדה תנאים מוקדמים, ובעניין זה כל המוסיף גורע. מה שצריך אפוא עכשיו לעשות הוא להקים את הוועדה, לפי כתג-הפנימי שקרא לנו היו"ר.

היו"ר א. רימל:

אני סופך יודי את הצעתו של ח"כ לוי. זה היה גם הסיכום שלנו: לא מכוננים את הוועדה לנושא מיוחד; היא תשב ותציע למסקנות, ואנשי מקווה שלמסקנות מסותפות ופוסטכות. אני חוזר ואומר: אנחנו מצדנו לא ניכנס לפרטים ולא נבקוט עמדה. ספכנו על דברי משרד החינוך והמורים כאחד שביתה"ס מהווה בעיה. זהו הפכנה המשותף המחיב את הוועדה, שמצב הילדים מחייב פתרון.

ז. הרטן:

על סמך מחקרים שנעשו, בעיקר באנגליה, לגבי ילדים מטוג זה אומרים שלא פחות חשובה העבודה שעושים עם הילדים מחוץ לכתלי בית"ס, הקשר עם הבית והשפעת

ישיבת החינוך והתרבות
15.11.72

ז. הרמל:

הבית. הייתי רוצה לדעת אם יש פעולה מיוחדת עם ההורים? האם יש שיתוף פעולה עם מרכזים קהילתיים בסביבה? האם יש ביקורי-בית וכו'?

ז. קיסר:
הבאנו אתנו חומר, ואנחנו מבקשים לחלקו בין חברי הוועדה.

ע. טרני:
אני מקבלת את הצעת הסיכום של היו"ר ואת דבריו של ח"כ לוי. נכון שאיננו קובעים עמדה. יחד עם זה, הרי מדובר כאן בהסתדרות המורים, ועלול להווצר מצב שעל אף שהמורים כולם טובים והפנהל טוב - צריך בכל זאת להחליט משהו.

היו"ר א. רימל:
לא כדאי להעלות כאן בעיות היפותטיות. הייתי מציע שלא נקבל תשובות על שאלות היפותטיות.

א. רזיאל-נאור:
אני מקבלת את הצעת הסיכום לפיה צריך להקים ועדה, ובלתי שום תנאים סוקרטיים. אבל תנאי אחד צריך להיות: הגבלת זמן פעולתה של הוועדה.

היו"ר א. רימל:
את זה קבענו בהחלטתנו: שהוועדה תסיים תוך חודש. אלא שהוועדה לא הוקמה, בגלל אי-השתתפותם של חברי הסתדרות המורים.

ז. לוי:
אני מציע שנעמיד את הזמן על ששה שבועות. כי אינני מאמין שהוועדה תעמוד בגבולות הזמן של חודש אחד.

ז. גריה:
עברתי על ההצעות לחיזוקו של ביה"ס, ונראה לי שכמה מהן אפשר להתחיל לבצע כבר מחר. אינני מתכוון לדברים שנויים במחלוקת, אלא לדברים המוסכמים על הכל. למה לא להתויל לעשות דברים אלה בהקדם, במקום לחכות גם לגביהם ארבעה או ששה שבועות? כי שנת הלימודים מתקרבת, ולעיתים קורה שדברים שמתקלקלים בחודש הראשון של שנת הלימודים - קשה לתקנם במשך השנה כולה. יתחילו אפוא לבצע מה שאפשר ומה שאיננו שנוי במחלוקת, ותוך כדי כך תשב הוועדה ותרון על אותם הדברים השנויים במחלוקת.

ח. לוי:
ביקורי-בית של המורים הם חלק אינטגרלי של עבודתם כמורים. בלי זה אין אפשרות להיות מורה. אלא שיש בעיר איזורים שכשהמורה בא שם הביתה - הוא מוצא לפעמים שאין לו עם מי לדבר. האם איננה בבית, האב שחוי, הילדים מתגלגלים ברחוב, או שהאם ברמה כזאת שאיננה מבינה מה אנשים לה. בכל זאת מקסימים את ביקורי-הבית ומשתדלים לדבר אל ההורים בשפתם, ולכוון את ההדרכה לפי המנטליות של ההורים. בכל ביה"ס כזה יש גם צוות בין-מקצועי המורכב מפסיכולוג, עובדת סוציאלית, האחיות וכו'.

היו"ר א. רימל:
האם בביה"ס כ"ח יש צוות כזה?

ח. לוי:
יש, ונמצאים בו מיטב העובדים. אני מכיר את רובם אישית. הצוות הזה עושה עבודה, אבל היא מוגבלת מאד מפני שעם כל ההשקעה שאתה משקיע - התוצאה מועטה. כי התוצאה צריכה לפעמים להיות דווקא הרחקתו של הילד מן הבית

ח. לוי:

והקדשה תשומת לב מיוחדת לילד ע"פ הפורה או המדריך, או עבודה בחוגים. ככל מקום, משפחות כאלה זקוקות לעבודה קהילתית מרוכזת, והיה כדאי לבדוק אם אותה עבודה קהילתית שנעשת בשמואל-הנביא ביתר הצלחה מתקיימת גם בנחלאות. לי נראה שהרכב האוכלוסייה בנחלאות כיום הוא מן הקשים ביותר, והסיבה ברורה: היתה שם תנועה של חילופי אוכלוסיין; בעלי היכולת קידמו את עצמם ועזבו, ונשארו רק אלה שמצבם קשה יותר. וצריך לבדוק אם אותה אוכלוסייה שנשארה מקבלת את הטיפול במסגרת הטיפול שניתן למבוגרים.

הייתי רוצה לבצל הזדמנות זו ולהעיר עוד הערה: מדברים נאן על ציבור של מורים העומד תחת מטר של הצלפות. אנחנו בטוחים שבמשרד החינוך אין שום מדיניות של סיווג מורים לסוגים שונים; לא שולחים מורים סוג א' לבית ספרים ומורים סוג ב' לבית ספרים אחר. בתי-הספר שואבים את המורים שלהם ממקור-המורה ובאופן מקרי לחלוטין, והרכב צוותי המורים אחיד וזה מבחינת איכותם. בשאלת אפוא השאלה: מה רוצים ההורים ונציגי השכונות מן המורים? הפנהל עצמו ידוע כפי שעבר בהצלחה גם בבתי-ספר רגילים וגם בבית ספר טיפוח בטל-שחר.

הי"ר א. רימלס: אין לי כל ספק שאתה צודק. אני עצמי הגרוסיים, אבל מעולם לא האמנתי שאני מסוגל לנהל כל בית-ספר. ייתכן מנהל שהוא מצויין בזוגות מסויימת, אבל בבית ספר אחר איננו מצליח.

ח. לוי: נכון. אבל צדע שתסיר את המכשולים מעל דרכו של אותו מנהל - ייתכן שהוא יצליח לנהל גם את בית-הספר הזה.

הי"ר א. רימלס: יש הרכב מסויימים של תלמידים שמנהל אחר היה אולי יכול להצליח איתם. אי-אפשר לומר שמנהל שהיה מצויין במקום אחד - יוכל להתגבר על בעיות ספציפיות של ילדים מסוג אחר.

ח. לוי: בפגישה ביום ד' שעבר טענת טענה שאני רוצה לחזור עליה: איננו יכולים לקשור בחינוך הכל בגורם אחד. בחינוך יש צירוף של גורמים, ואיננו יכולים לומר שאדם איננו מתאים כאן. תנו לו את האפשרויות; תיצור את תשובת הגורמים כדי שיוכל לעבוד. האדם הזה הרי עבר את כל שלבי הביקורת המקצועית.

הי"ר א. רימלס: יש מנהל שהוא מצויין בחינוך ילדים רגילים, אבל איננו מוכשר לנהל ילדים בעייתיים. יש השתלפויות של מורים לסוגי בתי-ספר, כלומר לסוגי תלמידים. משום כך וטענה הזאת שלך איננה תקפה. כי יש הסכמה בינינו שבניה"ס יש מרכיב של תלמידים; יש מרכיב של מורים, ויש מרכיב של התנאים. אפשר לשנות את הבניין, אבל אי-אפשר לשנות לא את ההורים ולא את התלמידים.

ח. לוי: אם כך - הייתי מבקש שחברי ועדת החינוך יהיו מודעים לכך שכיום המורים נשחקים במידה רבה יותר מאשר לפני עשרים שנה (לא רק בבית ספר כ"ח). כיום, לאחר האינטגרציה שנעשתה בכמה בתי-ספר שקודם היו ידועים כקלים - אני שופע יותר-יום ממורים שהם באים הבייתה מחוטיים הרבה יותר מאשר קודם. המורים טוענים שכיום העבודה של ארבע שעות מפורכת הרבה יותר מבעבר, וזה בגלל הרכב האוכלוסייה. האוכלוסייה השעוזה טיפוח היום רבה יותר, והמורים הם אותם מורים.

הי"ר א. רימלס: מה המסקנה?

ח. לוי:

המסקנה היא שצריך לחשוב על הגורמים המהותיים ולנסות לנגוע בהם, ולא בפוריים. המורים הם אותם המחנכים הטובים שחינכו אותנו בטווח כל השנים. ד"ר בליצר עבד בהצלחה עשרות שנים.

היו"ר א. רימלט:

אין לפנינו חינוך של ד"ר בליצר, ואני מציע שלא להכניס כאן עכשיו את הנושא הזה.

ח. לוי:

פשוט כך אני מציע שהמסיף הזה של בדיקת איכות של המורים יוד לגמרי מן הפרק.

היו"ר א. רימלט:

אינני מסכים. אמרתי שהוועדה המקצועית תבדוק את מצבו של ביה"ס בכללותו, ומה אפשר לעשות כדי לשפרו. אבל לומר מלכתחילה שאסור יהיה להעלות בכלל דעה שאולי טורה זה או אחר איננו מתאים לתפקידו - לכך אינני מסכים, כמו שלא כיוונו את הוועדה לכך שהנושא היחיד הוא ענין המנהל והמורים. אם אפשר יהיה לדבר בוועדה רק על מספר שעות או חיקון הבנין או פיזור ביה"ס - אין לה מה לעשות. הוועדה צריכה להיות פתוחה לכל ההצעות, את זה אתה צריך להבין. איננו מגילים אותה ולא מבדירים, אלא הגדרה אחת: מה לעשות כדי לשפר את ביה"ס, קרי את התלמידים.

א. כהן:

עכשיו אני רואה שהחלטתנו הקודמת שלא לשתף פעולה עם הוועדה היתה פוזקת ביותר. כי עכשיו אנחנו מגיעים לקטביות. אינני מסכים שיפקחו פיקוח נוסף על מורים, מחוץ למה שנהוג בישראל.

היו"ר א. רימלט:

מי מציע פיקוח נוסף?

א. כהן:

לשל, אם הוועדה תחליט שנראה לה שמורה מסויים איננו מתאים, ואם לא יהיה תנאי מוקדם שאין בודקים את המורים - הוועדה יכולה להחליט לבדוק אותם.

היו"ר א. רימלט:

אתה מסבך את הענין ללא צורך. הרי גם אתה תשבו בוועדה ותהיו גורם בה. תראו אפוא מה יהיו הוצעות בוועדה, ותקבעו את עמדתכם. אבל כמו שלא אמרנו שהוועדה הוקמה כדי לבדוק את המורים, כן לא אמרנו שאסור להעלות שם את הנושא.

ש. קיסר:

לאחר הפגישה שהיתה לנו עם היו"ר בשבוע שעבר, רשמתי את הצעתך: להקים ועדה בהרכב נציגי משרד החינוך, העירייה, הסתדרות המורים. לא תהיה זו ועדה לבדיקת המנהל או המורים.

היו"ר א. רימלט:

"בלבד". הוועדה לא הוקמה לבדוק את המורים ואת המנהל בלבד.

ש. קיסר:

לפי החלטת הוועדה בניסוח שלך, המורים מקבלים את ההצעה. בניסוח אחר, סתמי, הדבר גורם לתסיסה בין המורים הטוענים: מדוע נהיה אנחנו שונים מחברינו בבתי-ספר אחרים? משרד החינוך סבור שאנחנו פסולים לעבודת ההוראה? יש לכך פיקוח משלו. המורים אינם מוכנים לעמוד לבדיקה של ועדה כלשהי בנושא הפיקוח. אם זה יהיה הדגש בעבודת הוועדה, אם יאמר הדבר בפפורש שלא זו מטרתה של הוועדה - תסכים לכך הסתדרות המורים. אחרת תצטרך לשקול את עמדתה.

ש. קיטר:

דבר נוסף: כשבאים לבדוק מנהל, נכון שמנהל יכול להתאים לבי"ס אחד ולא לאחר. כיצד בודקים זאת? ראשית, אתה חייב לתת לו תנאים שאינם מכשילים. היום הכל בדעה שבבי"ס כי"ח היו תנאים מכשילים. והראיה: בעקבות לחץ ציבורי ושל הסתדרות המורים נמצאו לפתע הכספים הדרושים לשפץ את ביה"ס באופן יסודי, כולל התקנת חימום בעוד שקודם היו התלמידים והמורים פאחד קופאים מקור. מי שיעיין בהצעותינו ימצא שאין מצדנו המעלפות מן המצב החמור. לא אמרנו שד"ר ביליצר מוכשר לנהל את ביה"ס. אבל הרי חלפן הפנוח בשעתו העביר אותו מטל-שחר לכי"ח פשוט שסבר שהוא מנול טוב ופתאים. לא הסתדרות המורים היא שהעבירה אותו לכי"ח, אלא משרד החינוך, מתוך הערכה להישגיו בטל-שחר.

ועדת החינוך היתה רוצה שהגופים שהיא מפליצה בפניהם - יכבדו את המלצותיה. שמעתי שהמלצתם שיהיה רישום פשוט.

הי"ר א. רימלס:

זה היה בדיון אחר. העניין של רישום פשוט איננו נוגע לבעיית ביה"ס כי"ח.

ש. קיטר:

נכון שהרישום הפשוט באיזור הפשוט נעשה כך שלדחוב מסויים באיזור של בי"ס כי"ח ניתנה אפשרות להודים לרשום את ילדיהם בביה"ס אחר, אבל להודים היה אמון בציה"ס כי"ח ורשמו את ילדיהם שם. אבל היתה גם אפשרות להודים מבתי-ספר טובים יותר לרשום את ילדיהם במקום בבי"ס אחר - בביה"ס כי"ח?

פר ברגסון:

לא.

ש. קיטר:

זאת הבעיה.

חביב שמעוני אמר בוועדת החינוך שלהורים יש זכות לגיטימית להשבית לימודים, והוא פרסם כרוז שבו קרא להורים להשבית את ולימודים. לא שמענו שמישהו הפנה את תשומת לבו לכך שזוהי עבירה על החוק.

הי"ר א. רימלס:

לא היית באותה ישיבה של ועדת החינוך, ואתה מסתמך על הדלפה חלקית ולא מדוייקת.

ש. קיטר:

היום מספר חביב שמעוני בשכונת שעומדת לקום ועדה שתדון בפייטורים ד"ר ביליצר. על כך צריך להזהיר אותו.

הי"ר א. רימלס:

זה לא מענייננו. הוועדה שתקום תבדוק מה המצב בביה"ס, ואני מציע שלא נשים דגשים מראש, לא אלה ולא אחרים, ולא נקבע תנאים מוקדמים, לא שליליים ולא חיוביים. המושג של "פיקוח נוסף" לא ברור לי. בסופו של דבר את המורים לביה"ס שלח משרד החינוך ולא אתם, ואני מציע אפוא שלא נסתכן. אל תרצו להבהיר מראש את כל הדברים. זכותה של הוועדה תהיה לבקר בביה"ס. אינני חושב שיציעו שם פיקוח על המורים. אבל אם מישהו יעלה שם הצעה זו - תתנגדו אז.

א. כהן:

אם בוועדה זו ישב נציג אחד של הסתדרות המורים ונציגים אחדים של הגופים האחרים - מה ערך יהיה להתנגדותנו?

ועדת החינוך והתרבות
15.11.72

הי"ר א. רייפלט:
במקום בו מדובר על עובד קהילתי
בהחלטתנו, ביקש ממני פר בדגסון
להוסיף: איש שיש לו ידע בחינוך. הוועדה כולה הרי תהיה מורכבת בסופו
של דבר מארבעה אנשים בלבד.

אנחנו יכולים להחליט פורמלית:
הצענו ועדה, הסתדרות המורים לא הסכימה - הוועדה לא תקום, והאחריות
עליכם. אבל בזה הרי איננו רוצים. אני מציע לכם אפוא לקבל את הצעתו
של ח"כ ש. לוי. ומוסד של פיקוח נוסף לע עליה על דעתנו.

ש. לוי:
אני מבין שלחברי יש שני חששות:
(1) שמא תעסוק הוועדה בפיקוח. אני
חושב שזה מובן מאליו שהפיקוח הוא בסמכותו של משרד החינוך בלבד,
ואינני מתאר לעצמו שמישהו מחברי הוועדה יחבץ לעצמו את הסמכות לבקר
בשעורים של מורה ולהביע דעה עליהם. עכ"פ, לא זאת כוונתנו.

(2) הוועדה הזאת איננה יכולה לפגוע
בזכויות לגיטימיות של מורים ופנהלים. אם מסקנותיה יפגעו חלילה בזכויות
אלו - יתנהל על זה אה"כ מ"מ בציונות הלגיטימיות של משרד החינוך
והסתדרות המורים. תפקיד הוועדה המוצעת לזון בפניו של ביה"ס ובפני שניתן
לעשות כדי לשפרו, ואינכם יכולים לומר: יקוב הדין את ההר. כל צד חייב
לעשות את המכסימום על מנת לשפר את המצב בביה"ס, ואני בטוח שכאשר
נציגכם יניח בפני הוועדה את המסמכים שלכם - הוועדה תחייס אליהם
ברצינות.

א. כהן:
אין ספק שהמצב לאחר הדיונים
בוועדה יהיה שונה מהמצב כעת, ואנו
רוצים למנוע הווצרות סכסוך, כפי שאמרת, שייושב אה"כ בדרכים הרגילות.

א. רזיאל-נאור:
מה שאתה רוצה זה למעשה מסקנות עוד
לפני הקמת הוועדה.

הי"ר א. רייפלט:
יש מקרים בביה"ס כי"ח שעליהם מעיר
בלי סוף המפקח הנוכחי, ואין צורך
לגביהם בפיקוח נוסף. אינני סבור שהמפקח הנוכחי מאושר מן הסידורים
ופניהול העבודה בביה"ס, אבל משרד החינוך סופך בעניני פיקוח על הפיקוח
הקיימים.

א. כהן:
אני מבקש שנקבל בכתב את הסיכום.

הי"ר א. רייפלט:
לא תקבלו שום פכתב אחר מזה שקיבלתם.
מפקח המחוז קיבל מאתנו גם הוא פכתב,
הצ'רטור של הוועדה.

א. כהן:
אנחנו קיבלנו פכתב ממנהל המחוז,
שהוא יו"ר הוועדה (או שהוא שמינה
אותה), ושם כתובים דברים אחרים. שם כתוב: תיבוקנה התלונות של
המורים. והרי התלונות של המורים ברורות: להחליף את המנהל והמורים -
ולכך לא נסכים.

הי"ר א. רייפלט:
אני כיו"ר הוועדה קובע שהיסוד
להקמת הוועדה המקצועית הוא החלטת
ועדת החינוך והתרבות, כפי שקראתי
ולא לעניינים של האיגוד המקצועי.

ש. לוינ:
 התביעה הזאת של החברים היא תביעה צודקת ואפילו אלפנטרית. החברים אינם מוכנים ללכת לוועדה שתפקידה לבדוק את התלונות על המורים. הם מוכנים ללכת לוועדה שתפקידה לבדוק את המצב בבית הספר ולהציע תנאים לשיפורו. ואילו המכתב שכתב מנהל המחוז היה אחר. משום כך צריך יו"ר ועדת החינוך לבקש ממנהל המחוז לשנות את מכתבו.

היו"ר א. רימל:
 מכתבו של מנהל המחוז אומר: הנדון - ועדה לבדיקת בי"ס כ"ח. בהמשך להודעה בע"פ מבקש אני לשגר נציג הסניף לוועדה שתחווה את דעתה על התלונות החמורות שהושמעו בוועדת החינוך נגד בי"ס כ"ח ומנהלו.

ע. סרני: אה כן - הם באמת צודקים.

היו"ר א. רימל:
 אנחנו קבענו שהוועדה תספד בדרכים לשפר את בי"ס. הוגשת בוועדה שהיות ונמנעת מלהזמין גופים אחרים - איננו יכולים לצאת מתוך הנחה של מה ששמענו כאן, כי יש עוד ועד הרורים וכו', אלא די לנו מה ששמענו על בי"ס כדי למנוע את הוועדה.

מר ברגסון:
 אנו יכולים לשחק משחק של בת-יענה. הוועדה קיבלה את החלטתה משום שהוגשו תלונות נגד מנהל בי"ס. אלמלא הוגשו התלונות - לא הייתה הוועדה מחליטה להקים את הוועדה המפקצונית. כלום הגיעו לכאן הצעות שצריך לבדוק את מצבו של בי"ס כיו"ש משום שתבררי הפיסיקסיס לא פעלו כהלכה?

א. כהן: יכול להיות.

היו"ר א. רימל:
 איננו משחקים כאן משחק בת-יענה. הושמעו תלונות; הוועדה לא יכולה לקבלן כעובדה, כי לא בדקה אותן ולא שמעה את האנשים שעליהם מתלוננים. היות וכך, אין הוועדה משחקת בת-יענה, ולא רצתה לנסח את הדברים כאילו מדאש קיבלה את התלונות.

מר ברגסון: וממכתבי משתמע כאילו קיבלה אותן?

ע. סרני: כן. אנחנו רוצים לבדוק את מצבו של בי"ס, ותו לא.

מר ברגסון: מדוע חצים לבדוק אותו?

ש. לוינ: משום שבית-הספר לא קיבל את הדרוש.

היו"ר א. רימל:
 אילו החליטה הוועדה על ועדת בדיקה אחרי כל תלונה שאנו מקבלים על מנהלים של בתי-ספר - היינו עוסקים רק בהקמת ועדות כאלה. מה אנחנו רוצים מן הוועדה? אנו רוצים שתגיש דו"ח - מה אחד או של רוב - על מה שקורה בבית הספר. אחת מהצרות הללו הייתה תוצאה שכך שהוצאו ילדים ונוצר מצב של הרכב מפויים של אלה שבשארנו, ויש הצעה של המורים לפזר את ילדי בי"ס בין בתי-ספר אחרים. הצעתנו שלנו נוסחה אפוא כפי שנוסחה לא במקרה, משום שלא רצינו להפוך את הוועדה לוועדת-בדיקה.

א. רוזיאל-נאור:
אם ננסח את ההחלטה להקים את הוועדה בצורה ברורה - אולי נסנע הרבה תקלות, ואני מציעה להחליט כך: "ועדת החינוך והתרבות של הכנסת מפליגה להקים ועדה לבדיקת המצב בבית הספר אליאנס והדרכים לשיפורו". זה כולל לפי דעתי הכל.

הי"ר א. רימל:
המכתב ששלחנו אנחנו למר ברגסון אומר: "ועדת החינוך והתרבות של הכנסת מפליגה בפני משרד החינוך והקים ועדה מקצועית לשם בדיקת הדרכים להטבת מצבו של ביה"ס ושיפור רמת הלימודים בו". אין הבדל בין שני הניסוחים.

א. רוזיאל-נאור:
אני מציעה שייכתב: "לבדיקת המצב בבית הספר והדרכים לשיפורו". יש הבדל. "בדיקת המצב בבית הספר" כוללת את הבחינה הלימודית, תנורי הפיזיקה וכו'. עי"כ שאתה מכניס את הביטוי "בדיקת המצב בבית הספר" אתה עונה על כל הבעיות. ייתכן שאם ירצו באמת לראות מה המצב בבית הספר - לא יהיה מנוס מלהיכנס לכיתה, ואם אמנם ייכנסו לכיתה - הנכנסים לא יאשמו את אזוריהם מלשמוע איך ומה אופרים המורים לילדים, ואם ישמעו למשל שמורה צועק או מתנהג בצורה לא חינוכית אחרת - אינני מניחה שיוכלו שלא להגיב על כך. וכל זה כלול תחת הכותרת "המצב בבית הספר".

הי"ר א. רימל:
לדעתי אין הבדל בין שני הניסוחים. הוועדה הזאת קיבלה הצעה שהמורים שוללים אותה: "לשם בדיקת הדרכים להטבת מצבו של בית-הספר". כיצד בודקים דרכים להטבת מצבו של בית הספר אם לא לומדים את המורה? המורה שועצם שמכתבו של מר ברגסון הרתיע אותם, לא נוסח ההחלטה שלנו. ומכל מקום, הבעיה היא התוכן ולא הניסוח. אנחנו רוצים שהוועדה תקום, ושתצליח.

א. כהן:
יש לי רק בקשה: אם קיימת אפשרות לפנות לחביב שמוני ולבקשו להפסיק את ההסתה נגד המורים.

הי"ר א. רימל:
אם אני פונה להסתדרות המורים ומבקשה לשנות את החלטתה - יש סיכוי שאצליח. אני יכול לבקש הכל ממר שמוני, אבל אני צריך לשקול אם ישמע לי.

ח. גרוסמן:
שיפטיק לפחות בזמן עבודתה של הוועדה.

הי"ר א. רימל:
נוכל לפנות אליו ולבקשו שיפסיק.

הוחלט:
ועדת החינוך והתרבות של הכנסת מפליגה בפני משרד החינוך והתרבות כי יקים ועדה מקצועית לשם בדיקת הדרכים להטבת מצבו של ביה"ס ושיפור רמת הלימודים בו. בוועדה ישבו נציגי משרד החינוך, עידיית ירושלים, הסתדרות המורים, ועובד קהילתי. הוועדה מתבקשת לדווח על מסקנותיה בפני ועדת החינוך של הכנסת תוך ששה שבועות מהיום.